

Klokketårnet i Nordby på Samsø set gennem postkort

v. Kjeld Albrechtsen 2021

Et af de helt store seværdigheder på Samsø, og vel også et af det mest fotograferede bygningsværk på øen, er det gule klokketårn fra 1857, opført i Nordby i nærheden af gadekæret.

For postkortsamlere er Klokketårnet ligeså fotograferet ud fra mange forskellige vinkler samt deraf udgivet i mange forskellige postkort, alene min samling tæller over 75 forskellige postkort af klokketårnet.



Anvendt koloreret postkort år 1905

Betegnelse: Klokketårnet

Beliggenhed: Nordby Hovedgade 36 (tidl. 32)

Kommune: Samsø

Omfang: Klokketårnet med kampestenssætning (1857 af F.V.S. Jacobsen).

Tårnet er bygnings fredet i 1971.

Beskrivelse: Klokketårnet ligger midt i Nordby umiddelbart vest for gadekæret.

Klokketårnet er placeret på en rund brolagt forhøjning, der er hævet over det skrånende gadeniveau. Tårnet er cylinderformet, grundmuret, berappet og gulkalket og står på en høj, firkantet base af tilhugne kampesten. Taget er en lav, kegleformet trækonstruktion dækket af tagpap afsluttet af en zinkkant. På toppen er en vindfløj i form af en pil. Klokketårnet prydes af tre ét skifte høje, rødkalkede bånd og afsluttes af en blåmalet hovedgesims med rødmalede sparrenkopper. I tårnets øverste halvdel er fire rundbuede gennembrydninger, der åbner ind til tårnets midte, hvor klokken er ophængt. Gennembrydningerne har hvidkalkede lysninger, rødkalkede sølbænke og veksler i størrelse, så der er et par modsat placerede store gennembrydninger og et par, der er mindre. På tårnet er mod vest påsat årstallet 1857.



Anvendt postkort år 1906



Privat fotokort – formentlig fra omkring år 1900

Bygningshistorie:

Klokketårnet blev opført for indsamlede midler i 1857 på foranledning af provst Frants V. S. Jacobsen, der også tegnede tårnet. Klokketårnet afløste en klokkestabel, der havde ligget på en forte på stedet siden 1600-tallet. Gadeklokken er en erstatning for kirkeklokken i Nordby kirke, der dårligt høres i byen, da kirken ligger 2 km uden for Nordby. Klokken ringede solen op og ned, til gudstjeneste og øvrige kirkelige handlinger eller i tilfælde af brand. Tidligere kunne indbyggerne betale sig til ringning i særlige tilfælde, f.eks. ved slagtning af dyr og efterfølgende salg af kød. Vedligehold og klokkeringning lå under graveren ved Nordby Kirkes arbejdsområde indtil 2011. I dag foretages ringningen af det lokale ringerlaug bestående af frivillige.



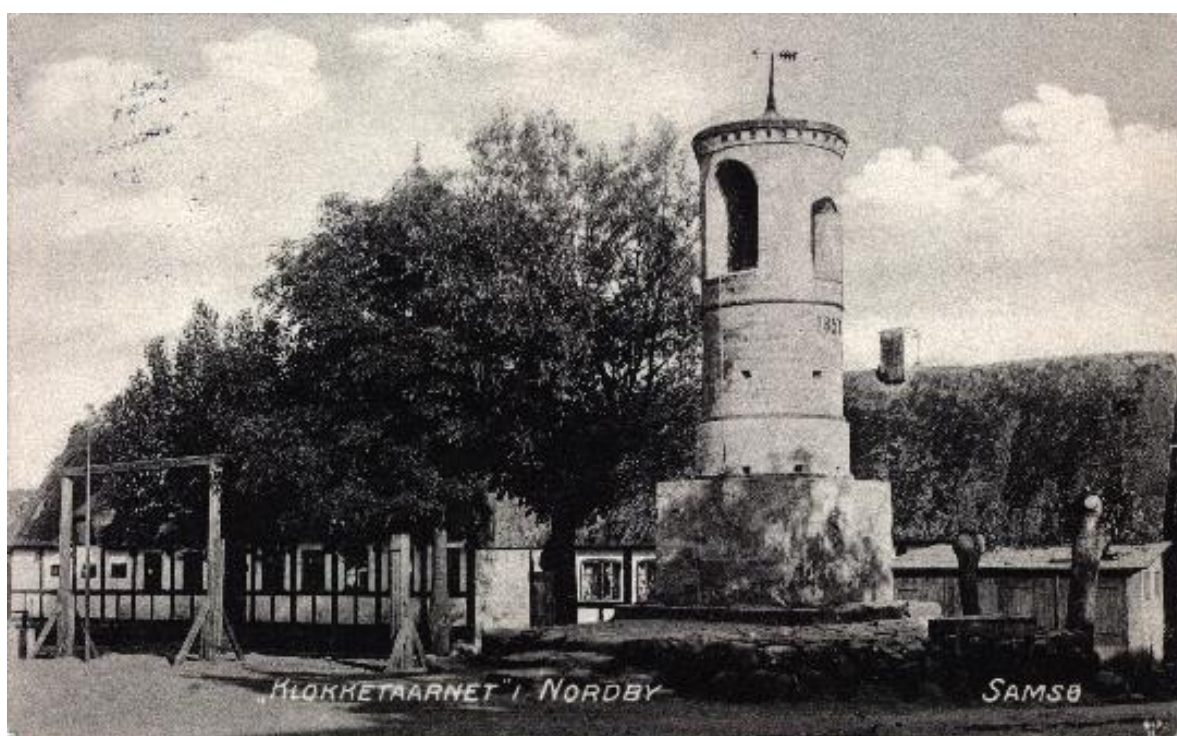
Anvendt postkort år 1909, med gadens børn foran tårnet.



Anvendt postkort år 1913, med gadens børn og posthuset tv.



Anvendt postkort år 1915, med posthuset og majstangen tv.



Anvendt postkort år 1918

Jul i Klokketårnet



Anvendt postkort år 1926 "Nisser i bybilledet" skønt kort tegnet af Fritz Kraul



Julekort anvendt i år 1920, Klokketårnet en sneklædt vinterdag

Ringelauget:

Indtil 2011 var det graveren ved Nordby Kirke, der sørgede for, der blev ringet med klokken, men i dag varetages ringningen af et frivilligt Ringelau, stiftet af borgere i Nordby. Ringelauget ringer ikke længere til gudstjeneste, men nøjes med at hive i tovet til solopgang og solnedgang fra påske til efterårsferie samt lørdage og søndage resten af året. I julen bliver der dog ringet hver dag.



Anvendt postkort år 1922, Nordby Kirke's graver i gang med ringningen

Miljømæssig værdi:

Klokketårnets miljømæssige værdi knytter sig til den centrale placering i Nordby. Tårnet er placeret umiddelbart vest for gadekæret og markerer, sammen med majstangen, et centrum i byen, ligesom dets brolagte base skaber et klart defineret pladsrum, hvor Klokkestræde møder Nordby Hovedgade. Samtidig udgør klokketårnet et særegent element og vartegn i byen og er dermed en væsentlig og enestående del af Nordbys velbevarede landsbymiljø.



Anvendt postkort år 1928, set fra gadekæret



Anvendt postkort år 1946, set mod gadekæret

Kulturhistorisk værdi:

Den kulturhistoriske værdi knytter sig til klokketårnets oprindelige og fortsatte funktion som gadeklokke, en funktion, der har eksisteret i Nordby siden 1600-tallet. Klokketårnet vidner ved sin placering ligeledes det tidligere gadestævne samt om Nordbys anlæggelse omkring den tidligere forte og senere udviklingen som forteklyngeby. Klokketårnets anlæggelse peger på et velfungerende landsbyfællesskab. Årstallet på tårnet mod vest stadsfæster opførelsesåret.



Anvendt postkort år 1958, Bonden trækker sine kreaturer igennem hovedgaden

Kilder:

Historiske huse i Nordby på Samsø. Nationalmuseet. 1978.
<http://nordbysamso.dk/klokketaarnet/>